

Elävän perinnön kansallinen luettelo

Ohjeita ja lisätietoja arvioitsijalle 2023

Millaisia kohteita luetteloon voi hakea?

Elävän perinnön kansallisessa luettelossa ovat edustettuna seuraavat aihealueet: juhlat ja tavat, esittävät taiteet, musiikki ja tanssi, suullinen perinne, käsityötaidot, ruokaperinteet, pelit ja leikit sekä luonto ja maailmankaikkeus. Elävän perinnön kansalliseen luetteloon voidaan ottaa mukaan ehdotuksia elävästä perinnöstä näillä aihealueilla, niitä yhdistäen tai niiden ulkopuolelta. Hyviä käytäntöjä kerätään vain Elävän perinnön wikiluetteloon.

Esitysten ytimessä tulee olla tekeminen, harjoittaminen ja välittäminen ihmisiltä toisille.

Luetteloinnissa huomioidaan elävän perinnön muodot, joita harjoitetaan Suomessa tänä päivänä – riippumatta siitä onko niiden alkuperä kotimainen tai harjoitetaanko niitä Suomen lisäksi muissakin maissa. Luetteloon voidaan liittää vain sellaista ihmisoikeuksien sekä Suomen lainsäädännön mukaista aineetonta kulttuuriperintöä, joka tukee yhteisöjen välistä kunnioitusta ja kestävästä kehitystä.

Miten hakemuksia arvioidaan?

Museovirasto tarkistaa hakemukset, jotta ne täyttävät tekniset kriteerit (mm. hakemuksen pituus, mukana wikiluettelossa, hakijatahon kelpoisuus ja asiantuntemus). Hakemukset avautuvat sähköisesti kommentoitavaksi arvioinnissa mukana oleville asiantuntijatahoille wikialustalle. Kommentit jätetään omalla nimellä, mutta ne eivät näy muille arvioitsijoille.

Museovirasto kerää asiantuntija-arvioita hakemuksista erillisellä haulla. Museovirasto koostaa lausunnot vastaanotetuista kommentteista sekä esittelee hakemukset, niihin saadut kommentit ja kantansa aineettoman kulttuuriperinnön asiantuntijaryhmälle. Museovirasto esittää asiantuntijaryhmän suosituksesta opetus- ja kulttuuriministeriölle listan kansalliseen luetteloon

hyväksyttävistä kohteista. Opetus- ja kulttuuriministeriö tekee päätöksen kansalliseen luetteloon hyväksytyistä kohteista.

I Valintaperusteet Elävän perinnön kansalliseen luetteloon lisäämiseksi

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota teknisiin kriteereihin, eikä arvoteta perinteitä sellaisenaan. Hyväksyttäessä kohteita elävän perinnön kansalliseen luetteloon käytetään Unescon yleissopimuksessa määritettyjä kriteereitä. Kohteiden tulee olla:

1. Aineetonta kulttuuriperintöä siinä mielessä kuin aineettoman kulttuuriperinnön sopimuksen artiklassa 2 määritellään.

”käytäntöjä, kuvauksia, ilmauksia, tietoa, taitoja – sekä niihin liittyviä välineitä, esineitä, artefakteja ja kulttuurisia tiloja – jotka yhteisöt, ryhmät ja joissain tapauksissa yksityishenkilöt tunnustavat osaksi kulttuuriperintöään. Tätä aineetonta kulttuuriperintöä, joka siirtyy sukupolvelta toiselle, yhteisöt ja ryhmät luovat jatkuvasti uudelleen suhteessa ympäristöönsä, vuorovaikutuksessa luonnon ja oman historiansa kanssa, ja se tuo heille tunteen identiteetistä ja jatkuvuudesta, edistäen siten kulttuurisen moninaisuuden ja inhimillisen luovuuden kunnioitusta.”

2. Luetteloon pääsemisen tulee edistää aineettoman kulttuuriperinnön näkyvyyttä ja tietoisuutta sen merkittävydestä sekä rohkaista keskusteluun, täten heijastaen kulttuurin maailmanlaajuisia monimuotoisuutta ja samalla antaen todisteita ihmisen luovuudesta.
3. Perinnön vaalimiseen käytetään keinoja, jotka voivat suojella ja edistää aineettoman perinnön asemaa.
4. Perintökohde on asetettu ehdolle yhteisön, ryhmän tai yksilöiden mahdollisimman laajan osallistumisen avulla.

Lisäksi Elävän perinnön kansalliseen luetteloon valittavien kohteiden osalta arvioidaan seuraavia seikkoja:

- Ilmiö on olennainen osa yhteisöjen, ryhmien ja yksilöiden elävää perintöä
 - Hakemuksessa ovat mukana aiheeseen olennaisesti liittyvät tahot
 - Paikallisilla tai alueellisilla toimijoilla sekä muilla kiinnostuneilla yhteisöillä on mahdollisuus osallistua perinteen harjoittamiseen
- Perinteen jatkuvuus
 - Perinnettä siirretään eteenpäin yhdessä oppien ja kehittämisen avulla

- Perinnettä siirretään eteenpäin sukupolvien välillä ja sisällä
- Yhteisö haluaa vaalia ja harjoittaa perinnettä myös tulevaisuudessa
- Yhteisö luo elävää perintöä jatkuvasti uudelleen suhteessa ympäristöönsä, vuorovaikutuksessa luonnon ja oman historiansa kanssa
 - Ilmiö on kehittynyt luovasti ja perinne on mukautunut nykytilanteeseen
- Elävä perinne tukee identiteettien muotoutumista
 - Ilmiö voi olla osa paikallisia tai alueellisia perinteitä tai elää esimerkiksi verkkoyhteisöissä
 - Perinne on osa itseilmaisua
 - Yhteisö voi saada perinteen kautta toimeentuloa
 - Yhteisö kokee perinteen osaksi identiteettiään

Mistä apua arviointiin?

Museoviraston erikoisasiantuntija Leena Marsio neuvoo mielellään arviointia koskevissa asioissa [leena.marsio\(at\)museovirasto.fi](mailto:leena.marsio(at)museovirasto.fi) (0295 33 6017).